

Kompetente voksne skaber kompetente børn

3

INDHOLD

1	BØRNS MØDE MED KUNST OG KULTUR	
2	HVORFOR STYRKER KUNST OG KULTUR BØRNS DEMOKRATISKE EVNER?	
3	KOMPETENTE VOKSNE SKABER KOMPETENTE BØRN	
▶	Indhold.....	2
▶	Intro	3
▶	Morten Østergaard. <i>Kunst og kultur i ny læreruddannelse</i>	5
▶	Peter Skogsberg. <i>Skola i gränsland - kulturprocessat lärande</i> ...	7
▶	Bennyé D. Austring. <i>En barndom rig på kunst giver samfundsøkonomisk bonus</i>	10
▶	Thøger Johnsen. <i>Den danske dannelsestradition giver vores elever helt særlige kompetencer</i>	14
▶	Merete Sørensen. <i>Når den kompetente pædagog eller lærer viser vej</i>	20
▶	Flemming Olsen. <i>Kommunerne skal give skolen bedre muligheder for kunstneriske aktiviteter</i>	25
▶	Tine Seligmann. <i>Samarbejde mellem museer og læreruddannelser skaber motivation og læring</i>	29
4	KUNSTNERISKE UDTRYKSFORMER OG DIGITALE MEDIER	
5	KREATIVE BØRN ER EN SAMFUNDSINVESTERING	
6	BØRNEKULTUR I NORDEN - HVORFOR ER DEN SÅ SÆRLIG?	
7	DET SKER DERUDE	

Børn Kunst Kultur - I en hverdag der dur udgives løbende i syv kapitler hen over sommeren og efteråret 2013 på www.boernekultur.dk.

Efterhånden som udgivelsen skrider frem, vil der være mulighed for at åbne de forskellige kapitler via indholdsfortegnelsen. Du kan springe direkte til udvalgte artikler ved at klikke på ▶

Intro

Kompetente voksne skaber kompetente børn

De kompetencer, børn lærer gennem æstetiske aktiviteter, er af afgørende betydning for deres udvikling, fordi al anden læring bygger på dem, ikke mindst selve lysten til at lære.

En lang række internationale forskningsprojekter viser, at tidlig æstetisk stimulering af børn er en faktor, der har markant personlig, faglig, social og samfundsøkonomisk effekt. Jo tidligere, vi investerer i børns læring, desto større personlig, social og samfundsøkonomisk gevinst opnår vi. Som den fremtrædende amerikanske økonom James Catterall konkluderer i "Doing Well and Doing Good by Doing Art", et 12-årigt forskningsprojekt med fokus på effekten af hyppig kunstnerisk aktivitet i barndommen.

Derfor er det vigtigt, at dagtilbud og skoler prioriterer kunst- og kulturaktiviteter højt, helt fra børn starter i dagtilbud, til de afslutter deres uddannelse. Både kunstneriske aktiviteter forstået som æstetiske felter i sig selv og som en integreret del af andre aktiviteter.

Der findes allerede i dag mangfoldige muligheder og tilbud, man kan trække på som kunst- og kulturinteresserede lærer eller pædagog. Men det er nødvendigt, at professionshøjskolerne med de nye lærer- og pædagoguddannelser er bevidste om deres store ansvar for at sikre, at kunstnerisk aktivitet bliver en integreret del af alle de kommende lærere og pædagogers uddannelse, og dermed af deres indsats for at danne fremtidens medborgere og medarbejdere. Ligesom alle allerede uddannede lærere og pædagoger skal tilbydes kvalificerende efteruddannelsesmuligheder på professionshøjskoler og på kunstnerisk og kulturelle uddannelsesinstitutioner, så de fremover uddannes i at forstå børns kreative udtryk og formidle mangfoldigheden i kunst og kultur i børnenes hverdag.

At den nye læreruddannelse åbner nye døre for at integrere kunstnerisk og kulturel aktivitet i alle børns hverdag, understreger forsknings- og innovationsminister Morten Østergaard i kapitlets ind-

Johanne 14 år:

Det, der er så fedt ved billedkunst, er, at alle har noget, de er gode til, og du kan altid finde et eller andet, du kan. Jeg tror bare, det er meget vigtigt, at du får lov at udfolde dig. At der ikke er så stramme tøjler for, hvad du skal lave, så du ligesom også selv kan komme med dine egne ideer og har indflydelse på, hvad du skal lave."

ledende artikel: Almen dannelse bliver et centralt omdrejningspunkt i alle fag, og kulturformidling et obligatorisk element i alle læreres undervisning. Samtidig får lærere fremover mulighed for at tage supplerende kurser i de æstetiske fag på konservatorier, designskoler og de øvrige kunstneriske uddannelsesinstitutioner.

Et godt eksempel på, hvordan et tæt lokalt samarbejde mellem skolen og en lokal kulturinstitution kan gøre en markant forskel, er samarbejdet mellem Sunnadalskolan og det lokale marinemuseum i Karlskrona i Sverige: Formålet er at uddanne skolens mange elever med anden etnisk baggrund (95 %) til kulturarvspiloter. De får blandt andet en mini-kulturformidleruddannelse og mulighed for at deltage i et stort opsat teaterstykke og andre kulturaktiviteter på museet. Det har en tydelig synergieffekt på deres øvrige læring i skolen, samtidig med at de giver kulturarven nyt liv, forklarer grundskolelærer og museumspædagog Peter Skogsberg.

Projektleder Benny D. Austring fra Forskning og Innovation, University College Sjælland, giver et overblik over de mange nyere internationale forskningsprojekter, der konkluderer, at en barndom rig på kunstnerisk aktivitet har stor effekt - både på barnets personlige udvikling og på et overordnet samfundsøkonomisk plan.

Efterfølgende pointerer institutchef Thøger Johnsen fra læreruddannelsen på Professionshøjskolen Metropol, at det er meget vigtigt, at vi værner om de helt særlige kompetencer, danske skoleelever får med i rygsækken, fordi den danske folkeskole tager afsæt i en stærk dannelsestradition. Det giver de danske elever kvalifikationer, som de færreste andre lande i verden kan hamle op med. Derfor er det vigtigt, at vi med Ny Nordisk Skole-strategien husker at prioritere kompetencer som kreativitet og innovative potentialer, selvom de ikke kan måles og vejes via PISA-tests.

Lektor Merete Cornet Sørensen, University College Sjælland, sætter derefter fokus på de konkrete kompetencer, man skal have som lærer og pædagog for at kunne skabe kvalificerende æstetiske læreprocesser for børn. Evnen til at mestre flere roller og til at sætte sig ind i, hvordan børn selv ser deres livsverden, er vigtige ingredienser, når man begiver sig ind i æstetikens land sammen med børn.

Hvordan de kommunale forvaltninger rundt om i landet kan støtte skoler og dagtilbuds muligheder for at integrere kunstnerisk aktivitet i hverdagen, kommer formand Flemming Olsen fra Børne- og Kulturchefforeningen med bud på. Han er direktør i Børne- og Kulturforvaltningen i Herlev Kommune, og en af de

Foto: Aarhus Billed- og Medieskole, forfatterskole

strategier, han anbefaler, er at stimulere til en tæt dialog mellem skolen og de lokale kulturinstitutioner.

Tine Seligmann, museumsinspektør og projektleder ved Museet for Samtidskunst, skriver om Learning Museum, der er et gensidigt samarbejde, der viser, at museer og læreruddannelser har meget at tilby-

de hinanden. De studerende synes, at det er "fedt" at blive udfordret med opgaver, at få et ansvar og blive mødt som sparringspartnere. Når man kan se, at det, man producerer, kan bruges til noget, så giver det motivation og medejerskab.

God læselyst!

Almen dannelse som gennemgående tema

Kunst og kultur i ny

Læreruddannelse

Af uddannelsesminister Morten Østergaard

Morten Østergaard, minister for forskning, innovation og videregående uddannelser, Folketingsmedlem for Radikale Venstre i Østjyllands Storkreds, 1997-2006 Statskundskab, Aarhus Universitet.

Der er sket en lille revolution i dansk uddannelsespolitik. Danmark har fået en ny læreruddannelse, som på grundlæggende vis ændrer den måde, som vi tænker professionsuddannelse, uddannelsesudvikling og uddannelsessamarbejde på. Og det har betydning for, hvordan både kulturen og kunsten kan blive udfoldet i den nye uddannelse.

Et gammelt grundprincip for læreruddannelsen er, at den skal være alment dannende. Bag dette lidt støvede udtryk gemmer sig lærerens vitale rolle i forhold til at give den enkelte elev mulighed for at udvikle en personlig myndighed, der sætter vedkommende i stand til at reflektere over sit eget forhold til sine medmennesker, natur og samfund.

Med den nye læreruddannelse er dette centrale begreb blevet udviklet yderligere. Først og fremmest er almen dannelse gjort til et gennemgående tema for uddannelsens kerneelementer: lærerens grundfaglighed og undervisningsfagene. På den måde bliver fremtidens lærere bevidste om fagenes specifikke kobling til elevens alsidige udvikling og fortrolighed med det omgivende samfund og kultur. Almindannelse er altså ikke kun noget, man finder i faget historie, men også i for eksempel faget natur/teknik.

Mere overordnet udvikles almindannelseselementet gennem uddannelsens nye kompetencemålsstyring for fagene. Væk er den uflexible indholdsstyring på læreruddannelsen. Fremover skal de studerende måles på, om de opfylder videns- og færdighedsmålene for uddannelsen. Det betyder, at de lærerstuderende undervises i forhold til de kompetencer, de kommer til at bruge i den moderne folkeskoles praksis. Uddannelsens alment dannende elementer er med andre ord direkte orienteret mod lærerens kulturformidlende og myndighedsudviklende rolle i forhold til eleverne.

Kompetencemålstyringen kommer også læreruddannelsens kunstorienterede fag til gode. For undervisningsfag som musik, billedkunst, sløjd og håndarbejde er det ligeledes slutmålene og lærernes kompetencebehov i forhold til en moderne folkeskole, som er uddannelsens omdrejningspunkt.

Sammenholdt med uddannelsens opbygning i moduler og de fleksible rammer for fagenes omfang betyder dette, at uddannelsen har en enestående åbenhed i forhold til samarbejde med andre uddannelser. Således vil fremtidens lærerstuderende, som en integreret del af deres uddannelse, i princippet kunne tage moduler på konservatoriet eller på en kunstnerisk designuddannelse, som en del af deres fagspecialisering, og dermed give deres undervisningskompetence en særlig kunstnerisk profil og dybde.

Den nye læreruddannelse vil kunne forme sig løbende i forhold til udviklingen i viden, trends, behov og interesser og vil på den måde kunne udvikle sig i takt med kulturens og kunstens rytme til glæde for de lærerstuderende, kulturen og ikke mindst eleverne.

Foto: Nina Bangsbo Dissing, Børnekulturhuset i Aarhus

Masteruddannelse i dagtilbuds- og indskolingsdidaktik

Masteruddannelsen i dagtilbuds- og indskolingsdidaktik på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, har fokus på småbørns- og barndomsfeltet i et læringsmæssigt og didaktisk perspektiv. Det handler om at forstå børn og barndom i et historisk, sociologisk og kulturelt perspektiv og bruge denne forståelse til at diskutere, gennemføre og evaluere læreprocesser, hvor barnet forstås som en aktiv deltager. Uddannelsen retter sig mod dem, der beskæftiger sig professionelt med de 0-8-årige og ønsker at kvalificere sig til at varetage konsulent- og ledelsesopgaver, rådgivning, undervisning og vejledning inden for det småbørnspædagogiske felt.

[Læs mere her](#)

Masteruddannelse i børne- og ungdomskultur, æstetiske læreprocesser og multimedier

Masteruddannelsen i børne- og ungdomskultur, æstetiske læreprocesser og multimedier har fokus på børne- og ungdomskulturens klassiske og moderne medier, på børn og unges mediebrug, legeskultur og æstetiske læreprocesser. Uddannelsen giver en tværfaglig kompetence på universitetsniveau og henvender sig bredt til undervisere i kulturfag samt til konsulenter og producenter af kulturprodukter til børn og unge. Uddannelsen bygger på forskningsbaseret vidensudvikling og refleksion over børn og unges kultur, æstetiske læreprocesser og brug af multimedier i forbindelse med pædagogisk praksis og fremstilling af kulturelle produkter.

[Læs mere her](#)

Synergiska effekter på samtliga ämnen i skolan

Skola i gränsländ

- kulturprocessat lärande

Af Peter Skogsberg

Peter Skogsberg er grundskolelärare, museipedagog och författare. Verksam på Sunnadalskolan och Marinmuseum i Karlskrona.

Sunnadalskolan är den skola i Karlskrona, som har störst andel elever med ett annat modersmål än svenska, ca 95%. Skolans upptagningsområde är en liten mikroförort till centralorten Karlskrona. Skolan och eleverna befinner sig alltså i gränsländet till det svenska majoritetssamhället. En segregation som förstärks av rådande skol- och bostadspolitik.

Skolans elevunderlag är en indikator på de senaste

årens konflikt och krishärddar i världen. Utanförskapet var tydligt då samarbetet med Marinmuseum, som är en del av Statens maritima museer, inleddes för 14 år sedan.

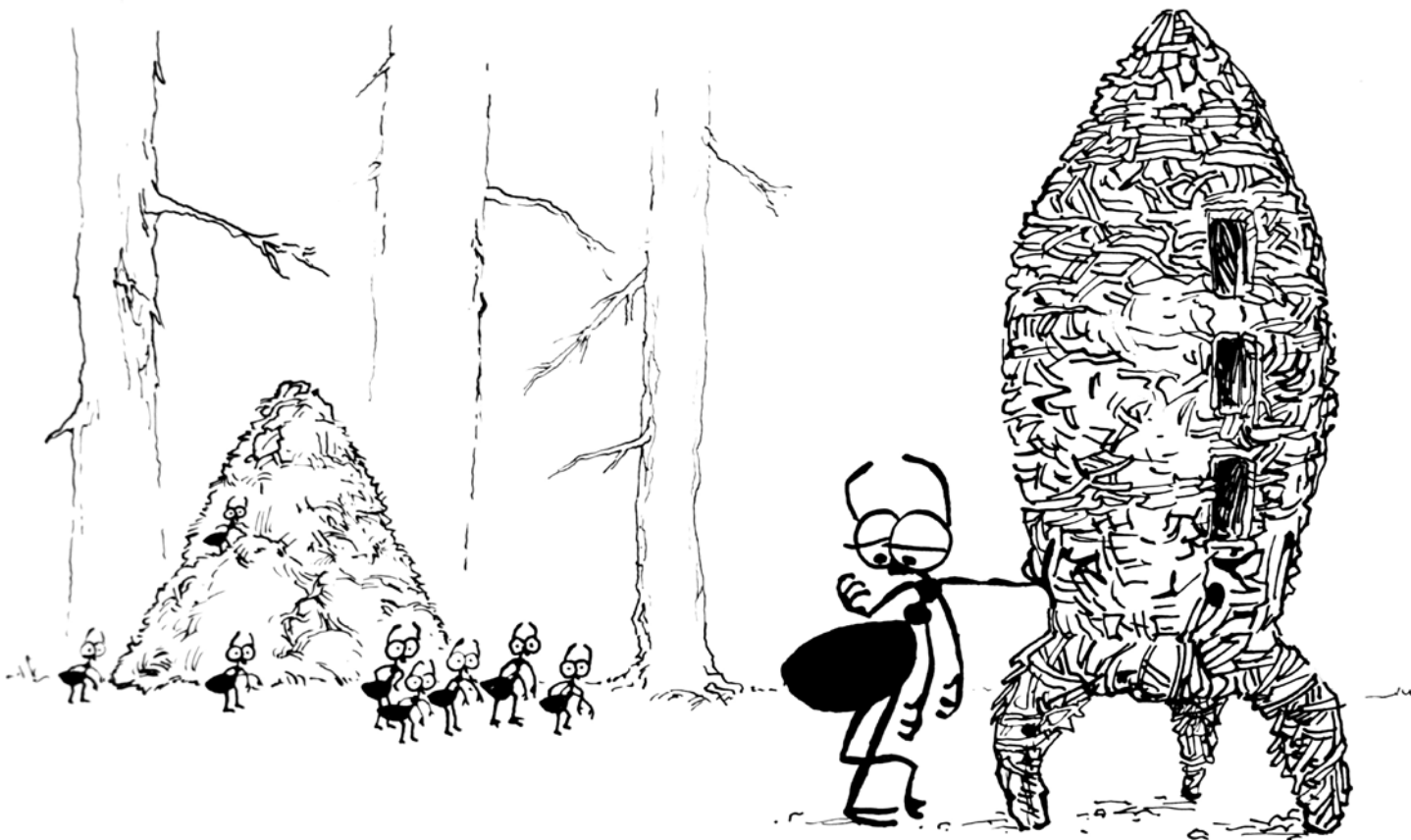
I dag har skolan, dess elever och föräldrar en självklar koppling till museet. Eleverna bjuds in utifrån ett inkluderande förhållningssätt i de yngre åren, för att i årskurs 5 genomföra en miniguideutbildning på museet. Eleverna konstruerar ett eget guidemanus, övar i skolan och på museet. Finalen är en kväll då de bjuder sina föräldrar till museet och som representanter för Marinmuseum guidar sina inbjudna gäster.

Märkbart för museet är att familjer med kopplingar till vår skola och vår "förort" är väl representerade i museets familjeverksamhet på helgerna, ett svårt

mål att nå i museivärlden. För många av dem har det första besöket varit avgörande, då familjen guidats av sitt barn på museet.

I årskurs 7-9 växlas elevernas kulturarbete upp. Eleverna kan då välja att under en eftermiddag i veckan under ett helt läsår ingå i en stor teaterproduktion. Varje läsårs teaterproduktion börjar med att en grupp elever skriver dialogen och enbart koncentrerar sig på manusarbetet under en hel vecka då de är på Marinmuseum.

Därefter väljer eleverna olika arbetsgrupper inom teaterproduktion. Varje grupp leds av en pedagog med adekvat kompetens såsom; regissör, kostymör, koreograf, scenmästare, professionellt ljud och ljus. Processen når en final under två veckor i maj då eleverna först repeterar och därefter ger nio

©2013 Carl Quist-Møller

föreställningar för andra skolor i Karlskrona samt för officiellt inbjudna gäster och för föräldrar och vänner.

Varje teaterproduktion produceras i ett samarbete mellan Marinmuseum och Sunnadalskolan, pjäsernas historiska kontext utgår från den historia som museet förvaltar.

I detta samarbete tolkar våra elever en del av kulturarvet, förmedlar detta till andra elever och karlskronabor, föreställningarna har en total publik på ca 2500/år.

Eleverna blir på detta sätt kulturarvspiloter, då de som representanter för en mångkulturell samhällsordning internaliserar sin nya historia, tolkar den,

KULT kunst og kultur - et gymnasienetværk

KULT er et netværk mellem fire københavnske gymnasier, som har en stærk profil på det kunstneriske og kulturelle område. Sammen udvikler KULT de kunstneriske fag: billedkunst, dansk, drama, mediefag og musik gennem samarbejde med kunstnere og kulturinstitutioner.

KULT er også en paraply for en lang række projekter. Projekterne består af elevprojekter på tværs af skolerne, efteruddannelse af lærerne og konferencer.

KULT-samarbejdet foregår på mange niveauer og omfatter både traditionelle og eksperimenterende projekter. Formålet er at øge elevernes fokus på kunstneriske og kulturelle værdier samt lære eleverne at arbejde med kreative og kunstneriske processer. Kunsten skal ind i klasserne, og klasserne skal ud den virkelige verden.

KULT-sekretariat koordinerer, organiserer og informerer om aktiviteterne

[Læs mere her](#)

tillför nya dimensioner och ger kulturarvet nytt liv. Våra elevers verksamhet blir en viktig synvända, en bild av ett nytt Sverige, med ökad delaktighet och tillgänglighet. Alltså fler kulturarvsaktörer som ger oss nya infallsvinklar och en bredare tolkning av vårt gemensamma kulturarv.

Vi har under tretton år av samarbete fått erfara hur elever utvecklats och mognat av att möta kulturens verktyg och uttryck. Eleverna känner stolthet över sin skola och över sina egna prestationer.

Utan att fullt ut förstå vad uttrycket ”ökad måluppfyllelse” står för, ställs ofta det kravet på skolan från dem, som inte dagligen vistas där. Man kräver att kulturbaserat lärande och okonventionella metoder skall redovisa sambandet mellan kulturprocessat lärande och måluppfyllelse i siffror och betygskriterier.

Det är svårt att redovisa dessa processer med siffror eftersom de utgör grunden för elevernas möjligheter att nå andra mål. Självförtroende liksom trygghet med sitt eget lärande och att vinna kampen mot rädslor och sin oförmåga är utvecklingsprocesser som kulturbaserad metodik stimulerar. Allt sker i ett samspel mellan människor, sociala relationer och i olika förhållanden till sin miljö. Processerna sker på en metanivå, betygssystemet är inte ens avsett för att mäta dessa processer.

Inom konstformernas mer fria förhållningssätt stimuleras kreativiteten och viljan att lyckas, men också att förstå och klara av den utmaning man ställts inför. Den erfarenhet, som eleven tillgodogör sig i dessa sammanhang, blir en inre metodik som eleven använder för att lösa andra situationer i skolan. På detta sätt ger kulturprocessat lärande synergiska effekter på samtliga ämnen i skolan.

Detta bekräftas av följande elevröster:

...det jag utvecklats mest i och jag har mest nytta av är, att jag kan stå för vem jag är i vilken situation som helst. (elev år 9)

...Vi har arbetat med vuxna, som har arbetat på ett annat sätt än de vuxna, som vi är vana att arbeta med. De har lärt oss att hantera saker på ett annat sätt, att utforska saker på ett annat sätt och att tänka på ett annat sätt...(elev år 9)

...Jag hade redovisning förra torsdagen om Egypten på svenskan. Det gick jättebra. Jag har märkt själv hur självsäker jag blivit och inte nervös som förr, och det är pga teatern att man står på scen och litat på sig. Så det blev ett stort framsteg för mig för att redovisning var något som jag hade problem med innan. (elev år 8)

Æstetik og forskning

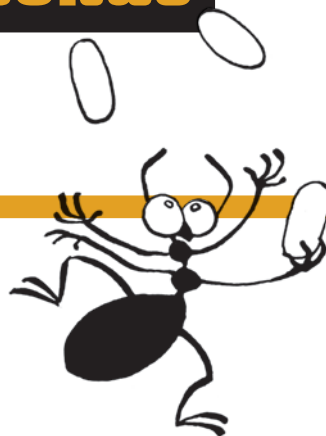
En barndom rig på kunst giver samfundsøkonomisk bonus

Af Bennyé D. Austring

Cand.mag. i dansk og teater-
videnskab. Tidligere skue-
spiller og dramatiker, nu
projektleder i University
College Sjællands afdeling
for Forskning og Innovation.
Lektor i drama og leder af
Forum for Kreativitet, Æstetik og Læring.

"I dansk lavede eleverne korte tegnefilm, som lærte dem nogle grundlæggende grammatiske kundskaber. Filmene skulle handle om en person - 'subjekt' - der gjorde noget - 'udsagnsord' - og som havde en egenskab - 'tillægsord'. Både underviserne og børnene kunne bagefter konstatere, at det var nemmere at lære om grammatik på den måde. Eleverne

havde ikke engang bemærket, at de have lært noget. Men de kunne huske og anvende grammatikken. Og samtidig havde de haft det enormt sjovt"

Tatiana Chemi,
lektor v. Aalborg Universitet

Vi har jo længe vidst, at musik, drama og billedkunst fremmer børns viden og kunnen inden for netop musik, drama og billedkunst - en i sig selv fuldt tilstrækkelig legitimering for fagene. Men i de senere år er der yderligere dukket markante forskningsresultater op, som viser, at de æstetiske fag også støtter børns læring i andre skolefag og i andre livssam-

menhænge. Den indhøstede viden giver rigeligt be-
læg for en opprioritering af de æstetiske fagligheder
og læreprocesser i både daginstitutioner og skoler
og dermed også på professionshøjskolerne, der ud-
danner fremtidens pædagoger og lærere.

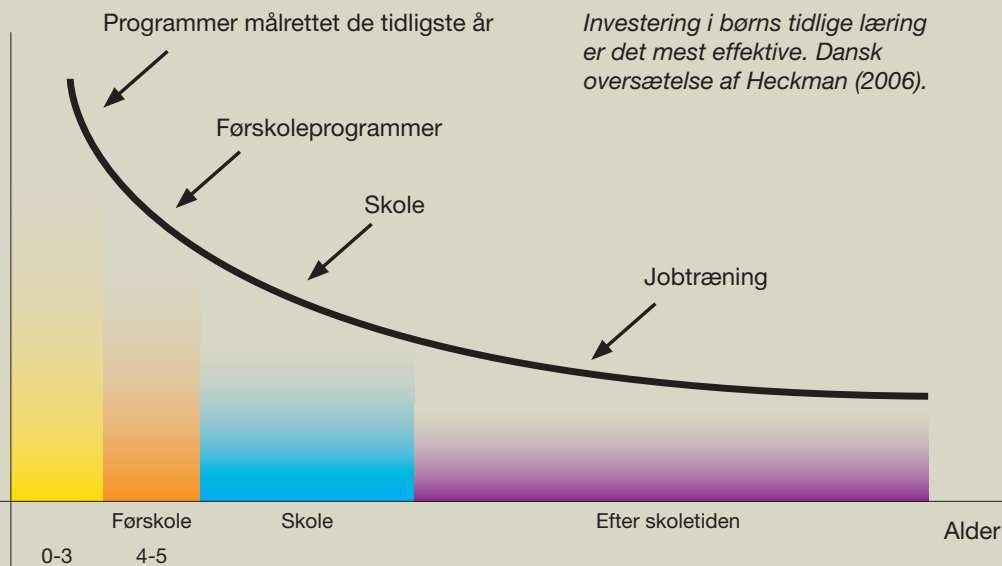
Idealet er i dag, at vi som borgere og medarbejdere
skal være forandringsparate og i fællesskab besidde
en bred vifte af kompetencer og kvalifikationer, som
vi på tværs af fagskel kan operationalisere kreativt.
Kreativitet og innovation er selve kernen i fag som
musik, drama og billedkunst. Fordybelse i fagenes
skabende processer kan simpelthen ikke undgå
at styrke den enkeltes evne til at eksperimentere,
træffe valg og tænke ud af boksen - evner, der er
i stadig højere kurs både hos erhvervslivet og i det
offentlige. Men skal vi optimere disse evner, må vi
investere mere målrettet i børnenes alsidige læring.

James J. Heckman, professor i økonomi ved Chicago University og modtager af Nobels økonomipris, konkluderer på basis af omfattende forskning i human kapital, at investering i børn økonomisk set er den absolut mest lukrative af alle investeringer, og at den giver større økonomisk og socialt afkast for samfundet og den enkelte, jo tidligere den finder sted. Det gælder ikke mindst investering i læring.

Inden for samme 'investeringstænkning' har professor fra University of California James S. Catterall gennem et 12 år langt forskningsforløb fulgt 12.000 skolebørn, hvoraf nogle modtog henholdsvis 'art rich' og 'art poor' undervisning. Han konkluderer i 2009, at de børn, der fik god og rigelig undervisning i musik, drama, dans og billedkunst, klarede sig bedre end andre børn både fagligt, socialt og økonomisk. De viste større engagement i frivilligt, socialt arbejde, de fik højere uddannelser, bedre jobs og endda flere venner - ud over at de naturligvis fik flere aktive og passive oplevelser med kunst.

Afkast på investeringer i human kapital

Figur: Fra Fremtidens dagtilbud. 1- Pejlemærker fra Task Force for fremtidens dagtilbud. Sekretariatet for Task Force om Fremtidens Dagtilbud, Ministeriet for Børn og Undervisning, Kontor for Børn og Folkeskole, Dagtilbudsenheden 2012.

Foto: Arkitekturhusen, Børnekulturhuset i Aarhus

Diplomuddannelse i kulturformidling og kunstneriske processer

Som lærer, pædagog, kunstner eller formidler kan du tage en diplomuddannelse i kunstneriske processer, nye metoder og ny viden om kulturformidling til børn og unge på Scenekunstens Udviklingscenter. Diplomuddannelsen tilbydes formidlere i kunst-, kultur- og undervisningssektoren. Den er udviklet i et tværfagligt miljø mellem Børnekulturens Netværk og en række kunst- og kulturinstitutioner under Kulturministeriet. Uddannelsen inddrager et bredt spektrum af kunstneriske og kulturelle udtryk, processer og medier, og de studerende får mulighed for at udvikle nye engagerende formidlingsformer og kunstneriske praksisser.

[Læs mere her](#)

Parallelt hermed, men nu set ud fra kreativitetsforskningens synsvinkel, påpeger bl.a. professor Lene Tanggaard, Aalborg Universitet, at "... der er sandsynlige relationer mellem det at være kreativ som barn og det at være kreativ som voksen. Således vil børn, der scorer højt i en kreativitetstest, sandsynligvis udvikle sig til voksne, der tør tænke divergent, bruge deres fantasi og tage chancer". Undersøgelsen, der baserer sig på nyere international forskning, beskæftiger sig med børnehavebørn.

Med Heckman, Catterall og Tanggaard i ryggen har vi nu stærkt belæg for at mene, at tidlig stimulering af børn, også af æstetisk art, har en markant personlig, faglig, social og samfundsøkonomisk betydning.

Den hidtil største undersøgelse af kvalitet og effekt af undervisning i de æstetiske fag er ledet af professor Anne Bamford, University of the Arts, London, som i 2006 bl.a. påpegede, at undervisningen i praktiske/musiske fag skal være god, ellers gør den mere skade end gavn. Den skal også have en vis volumen og frekvens for at have effekt. Hun anbefaler her 5 timer ugentligt på alle klassetrin. UNESCO-undersøgelsen, der foregik i over 60 lande, konkluderer, at god undervisning i kunsthagene fremmer børns tilegnelse af blandt andet sproglig literacy, og at eleverne i de lande, hvor skolerne har masser af kunsthaglighed på skemaet, klarer sig bedst i både matematik, læsning og naturfag. Altså netop de fag, der er emne for de højtprofilerede PISA-undersøgelser.

Vi har her fat i et fænomen, som ofte kaldes transfer-effekten, dvs. den mulige positive effekt, læring inden for ét fag har på læring i andre fag. Et eksempel: Ved at synge, danse eller spille et instrument lærer barnet ikke kun sang, dans og musik, men også noget matematik, idet det opøver en kropslig, sanselig forståelse af nodelængde og intervaller - dvs. brøker.

Musik kan som nævnt styrke læring af bl.a. matematik. Hukommelsesforskerne Iroise Dumontheil og Terkel Klingberg fra Karolinska Institutet i Stockholm har i en undersøgelse af data fra 250 skolebørn påvist, at man ud fra målinger af børns arbejdshukommelse kan forudsige, hvordan de vil klare sig i matematiktimerne to år senere. Arbejdshukommelsen er den del af hjernen, som arbejder aktivt med at indsamle data til langtidshukommelsen. Aktiv beskæftigelse med musik styrker arbejdshukommelsens kapacitet, og jo bedre arbejdshukommelse, desto bedre skoleresultater.

Den danske hjerneforsker Kjeld Fredens støtter undersøgelsen og perspektiverer den yderligere, idet han vurderer, at træning af arbejdshukommelsen er et effektivt middel til at sikre, at flere børn kan rummes i folkeskolens normalklasser. Han beskriver musik som 'idræt for hjernen' og mener, at mange børn med diagnosen ADHD formentlig ikke fejler andet, end at de har en utrænnet arbejdshukommelse.

Dans udvikler naturligvis kropslig kommunikationskompetence, men befordrer bl.a. også læring af geometri, narrativitet og demokratisk dannelse, konkluderer ph.d. Jens-Ole Jensen, VIAUC, på baggrund af et treårigt aktionsforskningsprojekt i Aarhus med fokus på dans i skolen. Dans er endnu ikke

Læring i de æstetiske fag er helhedsorienteret:

Både drama, dans, billedkunst og musik kan udvikle og styrke livsglæde, kreativitet, fantasi, flow, abstrakt tænkning, koncentration, følelsesintelligens, identitetsskabelse og andre grundelementer i 'det gode liv'.

Disse kvaliteter er helt uerstattelige i barnets socialisering og læring, fordi al anden læring bygger på dem, ikke mindst selve lysten til at lære. Hver for sig bidrager fagene yderligere med mere fagspecifikke transferkvaliteter.

Her er et par eksempler:

Linjefaget medie, kreativitet og digital kultur

Medie, kreativitet og digital kultur er et nyt linjefag på Professionshøjskolen UCC. Undervisningen tager udgangspunkt i at kvalificere dig til pædagogisk arbejde med medieproduktion og it. Du vil komme til at arbejde med, hvordan du kan stimulere børn og unges kompetencer til at kunne udtrykke sig i en digital kultur. Du vil lære teknikker og strategier til at udtrykke dig gennem forskellige medier, og til at forholde dig nysgerrigt og eksperimenterende til mulighederne for at bruge digitale medier i dit pædagogiske arbejde.

[Læs mere her](#)

Foto: Aarhus Billed- og Medieskole, kortfilm

et selvstændigt skolefag, men indgår ofte i idrætsfaget og som aktivitet i daginstitutionerne.

Billedkunst er et internationalt 'sprog', den bedste kommunikationsform i en globaliseret verden, mener Daniel Birnbaum, rektor for Städelschule i Frankfurt. Og det at kende til og mestre visuelle repræsentationsformer styrker rumlig intelligens og skaber et beredskab til håndtering af nye og uventede situationer, supplerer Ingelise Flensborg, Aarhus Universitet. Hendes kollega, Helene Illeris, betoner billedkunstundervisnings samfundsfaglige forandringspotentiale. På det didaktiske niveau giver samtidskunsten "... adgang til at lære om forholdet

mellem kunst og virkelighed, og om hvordan kunst kan anvendes til at problematisere virkeligheden gennem alternative handlemåder og ideer".

Drama findes i dag kun som valgfag, men kandidater til at fylde meget mere i den ny folkeskole. En stor toårig EU-undersøgelse, DICE, gennemført i 2008 i 11 lande med deltagelse af 4.475 børn og unge, konkluderer, at børn og unge gennem drama- og teaterarbejde kan udvikle de såkaldte Lissabonkompetencer, som bl.a. består i evnen til at udtrykke sig på sit modersmål, at lære at lære, opnå social og samfundsmæssig forståelse og engagement samt kulturel forståelse og entreprenørskab. Undersøgelsens

hovedkonklusion støttes af en grundig metaundersøgelse, Mute those Claims, foretaget af to forskere fra Havard University. Den giver et éntydigt forskningsmæssigt belæg - "a clear link" - for, at drama styrker børns opnåelse af literacy, dvs. evnen til at læse, skrive, forstå, anvende og vurdere tekst.

Ovenstående er kun smagsprøver på nyere forskning i sammenhængen mellem æstetik og læring, en forskning, der beviser, hvad vi har vidst længe: De æstetiske aktiviteter i daginstitutionerne og de kunstbaserede fag i skolerne rummer et uhyre væsentligt, men endnu kun delvist udnyttet potentiale i dannelse af fremtidens kreative og forandringsparate danske verdensborgere.

Thøger Johnsen

Den danske dannelses-tradition giver vores elever helt særlige kompetencer

Interview

Institutchef Thøger Johnsen, Institut for Skole og Læring, Professionshøjskolen Metropol, cand. mag. med hovedfag i samfundsfag og bifag i idræt.

Hvorfor er det vigtigt, at børn møder kunst og kultur i skolens og dagtilbuddets hverdag?

- Først og fremmest fordi kunsten og kulturen altid har været og altid vil være en kilde til inspiration, entreprenørskab og til selv at være medskabende og udvikle noget nyt, i forhold til det, der har været før.

Jeg kan enormt godt lide ordet skabende - altså at vi gør den nye generation skabende. Begrebet innovation har imidlertid også bidt sig fast rent politisk i forhold til den aktuelle uddannelsespolitiske målsætning for Ny Nordisk Skole. Jeg ved ikke rigtig, om jeg kan lide det. Men det er vigtigt, at vi i de kommende år sætter særlig meget fokus på, hvordan vi på lang sigt kan indrette skolen og børnehaven, så vi sikrer børn mulighed for at møde kunst og kultur i hverdagen i et så stort omfang, at de får optimale muligheder for at udvikle deres skabende kompetencer.

For kommer de tæt på kunsten og kulturen, og får de mulighed for at interagere med den, giver vi dem det grundlag, der er nødvendigt, hvis de skal udvikle deres evne til at tænke innovativt.

Et andet element er, at skønheden og det smukke i form af de æstetiske udtryk, der påvirker dig, om det så er bygninger, farver eller musik - hele den æstetik omkring det at være menneske er en meget væsentlig side at få udviklet hos børn og unge. Det er en

stor kilde til livskvalitet og glæde gennem hele livet, at man får mulighed for at nyde og forstå kulturen. Det har stor betydning for den enkeltes udvikling - både personligt og i forhold til at kunne interagere og indgå i sociale og kulturelle fællesskaber med andre.

Så der er to gode grunde til at sikre børn de bedste muligheder for at møde kunst og kultur - på den ene side styrker det innovation og entreprenørskab, og på den anden side giver det de kommende generationer et godt liv, hvor de er i stand til at indoptage kunsten og hele det æstetiske felt i deres liv.

Har lærere og pædagoger i dag gode muligheder for at lade børn møde kunst og kultur i hverdagen?

- De sidste 15 år har der ikke været gode muligheder for det i skolen. Ny Nordisk Skole-strategien lægger op til, at skolen og daginstitutionens rammer fremover skal indtænke kunsten og kulturen også i de boglige fag. Men de senere års udvikling mod nationale tests, PISA-tests og tendensen til at måle og veje og reducere alle børn til projekter, der skal projektstyres gennem elevplaner, har været stærkt ødelæggende: Det kan være svært at måle den æstetiske dimension i forhold til at skabe glæde i børnenes liv. Det er også svært at måle innovationen, det skabende, det kreative. Derfor har man lavet måleredskaber, der alene måler læsning, stavning, regnefærdighed osv. ved hjælp af Trivial Pursuit-målinger. I den sammenhæng kommer hele det æstetiske område til kort.

Derfor er det meget vigtigt, at vi hele vejen op gennem systemet er opmærksomme på, i hvor høj grad vi lader de nationale måle og veje-tests, elevplaner osv. sætte dagsordenen for skolens hverdag og for skolens succeskriterier.

Tankerne bag Ny Nordisk Skole rummer rigtig mange gode muligheder for at styrke de praktiske/musiske fag, f.eks. kravet om mindst en time motion/idræt om dagen og de nye aktivitetstimer.

Men det skaber bange anelser hos mig, når de tre nationale mål for skolens udvikling kun omhandler måltal for dansk og matematik, og når kravene til skolerne er, at eleverne skal forbedre sig på resultaterne i de nationale tests i disse to fag.

Det vil nemlig betyde, at skolerne og lærerne vil fokusere på disse to fag og gå målrettet for at skabe forbedringer i disse. På denne måde vil alle de gode intentioner om, at alle elever skal have muligheder for at udfolde deres specielle evner, lide skibbrud. Og der bliver ikke plads til de elever, der er praktiske/musiske talentfulde, da de primært skal arbejde med dansk og matematik for at opnå gode resultater i disse to fag.

Hvis Ny Nordisk Skole skal kunne udfordre alle børn, bør man derfor enten fjerne de nationale mål for dansk og matematik, eller opstille en meget bredere målramme, så børn, der har talenter i andre fag end dansk og matematik, også kan få succeser.

Foto: Signe Bahnsen

Hvorfor spænder de nationale tests og curriculumtænkningen ben for muligheden for at bruge kunsten og kulturen aktivt i undervisningen?

- Problemet med testene og elevplaner, som de ser ud i dag, er, at børnene bliver projektgjort - New Public Management-bølgens industrisamfundstankegang, der vælter ind over os alle sammen i de her år, sætter også spor i skolen:

Projektgørelsen sker i praksis ved, at skolen er gået fra at se barnet som en individuel helhed med individuelle potentialer, til nu at sætte nogle generelle milepæle op, som alle børn skal nå og leve op til på helt bestemte tidspunkter i deres skoletid. Skolesystemet opstiller dermed bestemte resultater, som alle børn skal have nået til bestemte datoer, hvor de bliver evalueret gennem tests.

På den måde bliver børnene i for høj grad mødt som objekter for nogle mål, der er fastsat oppefra. Men vi burde møde dem som subjekter ved at anerkende deres individuelle potentialer og på en mere ligeværdig måde bringe dem i spil med omverdenens krav og forventninger.

For når du læner dig op af tests, måler du ikke barnet på barnets egne præmisser og ud fra barnets egne særlige kompetencer - du måler barnet ud fra en konstrueret objektiv samfundsinteresse i, hvad barnet skal kunne hvornår og hvorfor. Og de mål, testene navigerer efter, er reelt blevet så snævre, skematiske og hardcore, at vi taber alt for mange børn på gulvet i vores jagt efter at få dem til at leve op til dem.

Begrænsningen er fx, at har du et barn, der ikke kan læse efter 2. klasse, men som til gengæld er fantastisk til at tegne, til at skabe, til mundtlighed osv., så levner systemet ikke plads til, at barnet får mulighed for at udvikle sine innovative potentialer i stedet. Nej, hele fokus og alle succeskriterier kommer alene til at handle om at få barnet til at lære at læse. Selvfølgelig skal barnet lære at læse, men når det kommer til at foregå, som det gør i dag, kommer systemet i sin praksis til at underkende barnets evner, fordi systemet ikke går i samspil med barnet og understøtter dets udvikling på det felt, hvor dets kompetencer er stærkest.

Som konsekvens spilder samfundet en masse potentiale på gulvet: Det er ikke en del af det projekt, der er med barnet, at vi siger "vi vurderer helheden". Vi kikker kun på bestemte nedslagspunkter - ikke på, hvad barnet ellers kan.

Dermed er hele måden, vi går til barnet på, og hele måden, vi i øvrigt styrer arbejdsmarkedet på, i løbet af de sidste ti år vendt tilbage til den rå industrisamfundstænkning, som er baseret på tesen om, at du kan styre alt ovenfra, selv hvordan det enkelte barn eller individ skal formes.

Paradokset er, at vi er på vej over i en mere og mere rendyrket curriculumtænkning.

Her i Danmark har vi indtil for få år siden baseret folkeskolen på en meget stærk dannelses-tradition, der har givet os nogle helt særlige kompetencer, som de færreste andre lande i verden kan hamle op med. Nu er curriculumtankegangen imidlertid på stærk indmarch i den danske læreruddannelse, fordi tests og handleplaner i så høj grad sætter dagsordenen, at vi er ved at udradere hele dannelsesstanken og tabe den på gulvet.

Vi glemmer, at den er hemmeligheden bag vores succes som samfund: At det er udgangspunktet i det hele barn/menneske, det er hele måden at sammentænke skolen på, der er årsagen til, at vi siden 2. Verdenskrig har været i stand til at bygge vores lille lands unikke velfærdssystem op.

At vi år efter år har kunnet producere en levestandard, der er blandt de allerhøjeste i verden, og hvor vi vurderes som verdens lykkeligste folk, selvom vi hverken har haft særlig mange råstoffer, indbyggede eller rigdomme i ryggen, skyldes den dannelses-tradition, der har sat den pædagogiske dagsorden i daginstitutioner og skoler.

Men den er vi nu i fuld gang med at smadre. Fordi vi oppefra bliver sat til at kopiere den asiatiske model, hvor børns læring skal ensrettes helt fra børnehaven, og de skal tæskes med lektier fra tidlig morgen til aften.

Det er tragisk og paradoksalt, fordi vi jo netop herhjemme er i stand til at uddanne mennesker med helt andre potentialer end de mange asiater og amerikanere, der er formet af den rene curriculum-tænk-

ning, som reelt hører industrisamfundet og dermed - i en dansk sammenhæng - fortiden til, fordi den ser på det enkelte menneske som et lille tandhjul, der skal rettes til, så det kan indgå gnidningsfrit i det store maskineri som forventet og planlagt ovenfra.

Jeg har fx oplevet kinesiske studerende, der spillede Mozart så perfekt som en computer, men når jeg spurgte dem, hvordan de tolkede musikken, eller hvad de troede, Mozart havde tænkt og følt, mens han skrev musikken, var de ikke i stand til at svare. Fordi deres evne til selvstændig tænkning aldrig er blevet stimuleret i deres skolesystem.

Vi er med andre ord specialiseret på en måde, de andre ikke kan konkurrere med - curriculumskolen frembringer elever, der gentager og fremstiller det, de har lært eller læst, fuldstændig minutiøst og præcist korrekt uden at stille spørgsmål. Mens dannelseskolen frembringer elever, der tolker, nytænker, parafraserer og videreudvikler alt det, vi ved i forvejen. Vi skal selvfølgelig stå på det, vi ved i forvejen, men vi skal også være i stand til at parafrasere henover det og tænke det om eller genbruge det i nye versioner i de nye sammenhænge, vi kommer til at stå i.

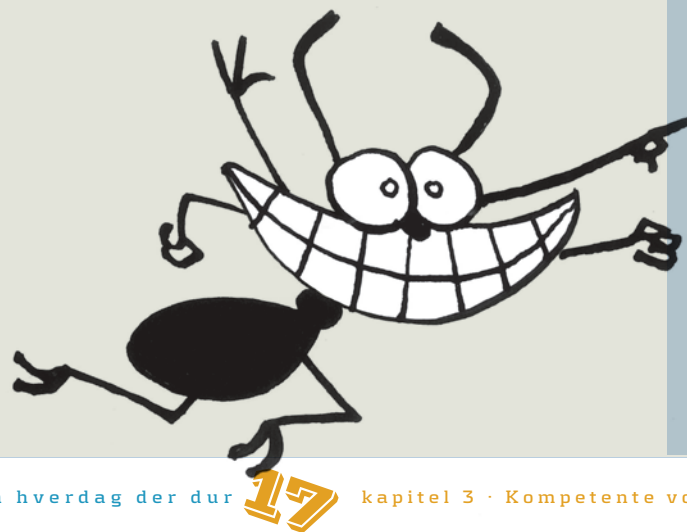
Hvad kan den enkelte skole og lærer stille op overfor presset om at prioritere den bogligt orienterede curriculumtænkning over den klassiske dannelses-tænkning? Hvordan kan man skabe bedre rum til de praktiske/musiske fag i sin hverdag?

- Som det er i øjeblikket, har lederne og lærerne næsten ikke noget råderum: Vi er blevet spundet ind i krav og tests og nationale mål og trinmål osv. i en

grad, så vi næsten ingen frihed har tilbage. Børn vil så gerne lave noget, men med alle vores trinmål og milepæle ender vi med at lave en skole, som reelt smider 20-30 % af børnene ud af skolens læringsrum. De får så mange nederlag i undervisningen, fordi de ikke bliver mødt på deres potentialer, at de allerede i 4. klasse ruller gardinet ned og opgiver at lære noget. Og så ender mange af dem som funktionelle analfabeter.

Efter min mening skal vi derfor i langt større omfang ud at skabe læringsrum i alle livets rum - i byen og i naturen, sammen med kunstnere og andre specialister og fagfolk. Fx med fokus på bykunst, Land Art, skraldekunst osv.

Amerikaneren John Dewey har for hundrede år siden udviklet learning by doing-teorien, hvor han skelner mellem primære og sekundære oplevelser og erfaringer. Hans tese er, at du erfarer langt mere ved primære oplevelser. Sidder du fx foran en tv-skærm og ser på et regnvejr, erfarer du langt mindre om regnvejr, end hvis du har en primær oplevelse, hvor du selv opholder dig udenfor i regnen og sanser den.

Med afsæt i hans tanker har nogle af mine kolleger og jeg fx udviklet et udeskolekoncept, hvor man ved hjælp af en cykeltrailer med materialer og værktøjer kan køre ud med børnene og skabe læringsrum alle steder.

KUNSTSKAB i Helsingør

I perioden 2012-2015 er 2.- og 7.-klasserne fra Mørdrupskolen, Hornbæk Skole og Skolen ved Gurrevej i Helsingør med i et innovationsprojekt, der hedder KUNSTSKAB. I projektet samarbejder lærerstuderende og fire professionelle kunstnere med skolelærerne og undersøger, hvordan man skaber nye rammer for fagområderne billedkunst, design, musik og dans. Projektets samarbejdspartnere er Børnekulturcentret, Gladsaxe Kommune og læreruddannelsen på Professionshøjskolen Metropol. Formålet med projektet er at styrke og udvikle børns kreative, innovative og sociale kompetencer og kvalificere både kunstformidlingen og læringsmiljøet på kulturinstitutioner, skoler og daginstitutioner. KUNSTSKAB skal desuden gennem forskning i de kreative og innovative processer arbejde med et videns- og kompetenceløft af de faggrupper, der har interesse i arbejdet med børns kreative kompetencer.

[Læs mere her](#)

Hvilke erfaringer har jeres lærerstuderende høstet i det kulturregionale samarbejdsprojekt Kunstskejskab?

- Det var et virkelig spændende projekt - modellen har et enormt potentiale til at skabe et samarbejdsrum og læringsrum mellem kunstnere og skole ved at bringe læringsrummet ud af skolen, ud i kunstnernes værksted og virkelighed. Derfor er den et oplagt

bud på, hvordan vi kan skabe nye læringsrum, der kan være med til at styrke de skabende og innovative kompetencer hos de kommende generationer.

At børnene oplever, hvordan kunsten og kulturen kan tænke på tværs, sætter også spor og erfaringer i børnene om, at ja, man kan godt tænke anderledes end det, der står i bøgerne: Man kan godt skabe læringsrum, som i særlig grad stimulerer den innovative tænkning, man efterspørger. Rum, hvor det er tilladt at tænke på kryds og tværs på måder, der ikke nødvendigvis er beskrevet i forvejen.

Men generelt er det svært at mobilisere vores lærerstuderende til at deltage i den type udviklingsarbejde. For studieordningen spænder dem op i alle ender og kanter, så alt hvad de beskæftiger sig med, skal helst stå i studieordningen.

Vores lektorer i billedkunst og industrielt design har heller ikke mange timer tilovers til at arbejde med det - det er en af de helt store begrænsninger ved den måde, verden tænkes på i de her år: Der er ikke ekstra arbejdstid til at sætte det innovative og nytænkende i gang. Topstyringen presser citronen så meget som overhovedet muligt i forhold til de daglige opgaver, fordi hele ideen med den rå industrisamfundstankegang jo er at effektivisere mest muligt.

Som konsekvens er der ikke længere frirum til noget som helst. Man har ikke overskud til andet end det, man er forpligtet til - gaber man over mere, risikerer man at gå ned med stress. Og skolerne har ikke budget til at frikøbe lektorer til udviklingsarbejde.

! Samarbejder mellem lærere og pædagoger - en pjece fra BUPL

I skoleverdenen er der et øget samarbejde mellem lærere og pædagoger, og der efterspørges også mere viden herom for at kunne udvikle det. Derfor blev det undersøgt, hvordan lærere og pædagogers samarbejde i skolen bliver til som et resultat af mange faktorer. Målet med undersøgelsen har været at indfange de processer, der foregår mellem deltagerne i samarbejdet. Dette er gjort ud fra en forståelse af, at det gode samarbejde ikke blot er der - det gode samarbejde skabes aktivt i et komplekst samspil mellem mange faktorer. I BUPLs pjece kan du læse om pædagog-lærer-samarbejdet på fire folkeskoler, der har åbnet dørene for tre forskere og sammen med dem diskuteret, hvad det gode lærer-pædagog samarbejde er. Hvad er betingelserne for det, og hvad har det mon af effekter?

[Læs mere her](#)

Derfor kræver det et systemskifte i hele den måde, vi håndterer de studerende, medarbejdere og uddannelse på, hvis vi reelt skal magte det.

Kan du komme med eksempler på, hvordan fremtidens lærere og pædagoger i højere grad kan tænke kunst- og kulturdimensionen ind i undervisningen? Og med hvilket udbytte?

- Udbyttet vil være, at vi sikrer, at kommende generationer i Danmark er i stand til at være skabende og tænke på kryds og tværs på nye måder, sådan som Danmark tidligere har kunnet. Havde vi altid haft curriculumskolen, havde vi ikke haft kompetencerne til at udvikle Lego, B&O, Novo Science osv.

Derfor vil gevinsten være, at vi fastholder, at Danmark har en befolkning, der er blandt jordklodens mest kreative, innovative, skabende mennesker, og som er i stand til at tænke fremadrettet og nyt.

Hvordan kan vi så gøre det?

Vi skal helt klart have medarbejderskabet og medindflydelsen tilbage i lærer- og pædagoguddannelserne. Vi skal fjerne topstyringen, og vi skal have nogle mere rummelige ressourcer. Ikke nødvendigvis flere, men ressourcer, som ikke på forhånd er så fastlagte og målstyrede, så de studerende og lektorerne i langt større grad får et rum til selv at definere, hvad vi arbejder med, og hvordan vi gør det.

Hvilke muligheder giver I jeres lærerstuderende for at arbejde med kunst og kultur i uddannelsen?

- Udover at vi udbyder alle de praktiske/musiske fag som linjefag, bruger vi også ekstra penge på et praktisk/musisk kursus på 1. år, som vi får ekstremt gode evalueringer på: Vi lejer 8-9 feriekolonier i 3-4 dage, hvor alle de studerende arbejder intensivt med performativ kunst og optræder for hinanden med deres resultater.

Derudover understøtter vi en lang række kreative studenterdrevne foreninger - vi har en kunstforening, en musikforening, en idrætsforening, lyrikforening osv. Hver forening får 5000 kroner i startkapital, som de kan lade sig inspirere af, og som vi ikke ovenfra sætter mål for og blander os i, hvad de skal bruge til.

I æstetikens land

Når den kompetente pædagog eller lærer viser vej

Af Merete Sørensen

Merete Sørensen er lektor i drama på pædagoguddannelsen UCSJ. Ph.d.-stipendiat på DPU Aarhus Universitet med et forskningsprojekt omkring børns dramatiske leg i børnehaven med titlen "Drama, inklusion og udvikling af legekompetence i Børnehaven".

Børnehaveklasselederen Annes øjne glimter. Hun sidder i en rundkreds på gulvet med en gruppe børn. Foran sig har hun et lille rødt skrin og sin hånddukke, pindsvinet Mille. Der er en dyb fortættet stemning i lokalet, og børnene følger opmærksomt med. Anne åbner forsigtigt skrinet og tager 4 små figurer frem. En ridder, en prinsesse, en drage og en konge. "Hvad er det", spørger pindsvinet Mille? "Det er eventyrfigurer", forklarer Anne. Men Mille forstår det ikke. "Jeg ved jo ikke, hvad eventyr er", piber hun og tørrer sig om øjnene. "Skal vi vise dig det?" spørger et barn, og Mille svarer glad: "Vil I virkelig det?". "Jaaah" råber børnene. Anne sætter nu Mille op på udsigtspladsen i reolen og starter en dramaleg, hvor børnene med liv og sjæl agerer riddere, prinsesser, drager og konger. De er allerede godt på vej til at lave deres helt eget eventyr.

Hvad er det, Anne kan, som gør, at børnene inspireres til at begive sig ind i æstetikens land, og hvad er det, der gør, at hun i sit samspil med børnene kan lede og kvalificere det skabende arbejde? Med andre ord: Hvad skal der til for at kunne være en kompetent igangsætter i arbejdet med en struktureret æstetisk læreproces?

Der findes naturligvis ikke et standardsvar på et sådant spørgsmål, da enhver underviser eller pædagog må vælge sine egne veje. Imidlertid vil jeg i det følgende pege på tre faktorer, som jeg gennem min egen forskning og mit udviklingsarbejde i skole og dagtilbud har fundet væsentlige. Det drejer sig om, at pædagogen eller underviseren, i det følgende kaldet igangsætteren, ved noget, vil noget og kan noget.

Viden

Som udgangspunkt må igangsætteren have en grundlæggende viden om målgruppen og om pædagogisk arbejde med æstetisk virksomhed. Hun må først og fremmest vide noget om børnenes livsverden og interesser, så hun kan udvælge sine tematikker med udgangspunkt i disse.

Hun må også vide noget om børnenes udviklingsniveau, så hun kan vælge passende metoder og teknikker. Hvis børnegruppen som i ovennævnte eksempel er optaget af fantasy og eventyr, vil det være oplagt at tage sit afsæt i denne interesse og bruge den som en impuls for det skabende arbejde. På den måde kan man lægge sig i forlængelse af de udviklings- og læreprocesser, børnene allerede er motiveret for og i gang med.

Med udgangspunkt i sin viden om børnenes aktuelle udviklings- og læringsniveau tilrettelægger igangsætteren derved æstetiske aktiviteter i det, vi med psykologen Lev Vygotsky kalder 'nærmeste udviklingszone.' Med nærmeste udviklingszone menes et kompetenceniveau, som ligger lige over barnets nuværende niveau for, hvad det selv kan mestre, men som det til gengæld kan mestre i samspil med mere kompetente samspilspartnere. Det er således centralt, at man som igangsætter udfordrer børnene på en måde, som er lige tilpas, så den æstetiske aktivitet hverken er så let, at de kommer til at kede sig, eller så svær, at de falder fra og bliver frustrerede. Børnene skal 'stå på tæer' i en tilpas balance mellem kompetencer og udfordringer - en balance, som ifølge den danske psykolog Hans Henrik Knoop kan rumme en optimal, flowpræget læring.

Nye netværk mellem skoler, museer og andre kulturinstitutioner

Kulturminister Marianne Jelved og børne- og undervisningsminister Christine Antorini har besluttet at etablere et nationalt netværk af skoletjenester, der skal inddrage kulturinstitutionernes ressourcer i et samarbejde med skolerne. Formålet er, at samarbejdet mellem skoler, museer og andre kulturinstitutioner skal blive endnu stærkere. Det skal ske gennem det nye netværk, så alle skoler kan få glæde af de erfaringer og fordele, der er ved at skabe tætte bånd til museernes og kulturinstitutionernes skoletjenester. Netværket skal styrke de autentiske læringsmiljøer på museer og andre kulturinstitutioner, for eksempel

kunsthaller, teatre, zoologiske haver, historiske værksteder, festivaler og virksomheder. Koordineringen af det nationale netværk skal ske fra Skoletjenesten København, der har god erfaring med at udnytte de pædagogiske muligheder i kulturinstitutionernes særlige læringsrum, så læring, oplevelse og faglighed kan gå hånd i hånd. Netværket skal bestå af tre-fire tovholdere, der rundt i landet skal arbejde for at binde skoler og kulturinstitutioner tættere sammen. Det forventes, at tovholderne er klar til at starte arbejdet pr. 1. oktober 2013. Der er afsat 3 mio. kr. årligt til arbejde.

[Læs mere her](#)

For at begrunde valget af æstetiske formsprog som medie er det naturligvis også vigtigt, at igangsætteren har en teoretisk baseret viden om værdien af æstetisk virksomhed. Æstetisk virksomhed kan eksempelvis ses som en særlig livs- og oplevelseskategori, der har værdi i sig selv, eller som målgruppes mulighed for at bearbejde indtryk til udtryk og hermed udvikle en ny forståelse af sig selv, hinanden og den verden, man er en del af.

Endelig er det betydningsfuldt, at igangsætteren har viden om det udvalgte medie (tegning, drama, musik osv.) som kunstnerisk udtryksform og som pædagogisk metode. En viden, hun kan trække på i sin planlægning og formidling af aktiviteten. I ovennævnte eksempel drejer det sig om viden om eventyr som genre, om teater som udtryksform og om dramapædagogisk metode og teori.

Vilje

Ud over at vide noget, må igangsætteren også ville noget, både i relation til et pædagogisk mål og i relation til selve det at arbejde med æstetiske læreprocesser.

Det pædagogiske mål kan være alt fra at vække børnenes interesse for musik, drama og billedkunst til mere almene målsætninger som at styrke børnenes samarbejdsevne, sprog eller selvtillid. Alt sammen målsætninger, som vil have stor betydning for igangsætterens måde at planlægge og lede aktiviteten.

Herudover må igangsætteren også ville noget med at vælge æstetisk virksomhed som sit medie. Hun må selv være overbevist om, at den æstetiske tilgang kan noget særligt, og at den kan stimulere udvikling, læring, engagement og livsglæde. Hun må

selv som rollemodel nære en forkærlighed for det æstetiske felt. Det centrale er, at igangsætterens engagement i den pædagogiske målsætning og den æstetiske virksomhed gør, at hun fremstår autentisk – som én, der har noget på hjerte og selv tror på sit projekt. Hun skal kunne smitte børnene med sit engagement.

Kunnen

Viden og vilje er imidlertid ikke tilstrækkeligt for den kompetente igangsætter. Hun skal sidst, men ikke mindst, selv kunne noget. Hun skal besidde en pædagogisk og didaktisk kompetence, der gør, at hun kan planlægge og lede aktiviteter på en måde, så børnene føler sig som trygge, anerkendte og medskabende deltagere. Herudover skal hun selv have æstetiske kompetencer, der sætter hende i stand til at inspirere og kvalificere børnenes arbejde med de valgte æstetiske formsprog i deres nærmeste udviklingszone.

Dette forudsætter for det første, at hun behersker formsproget på et niveau, hvor hun kan udfordre de deltagende børn, for det andet, at hun selv er kreativ og kan fungere som medspiller i såvel ideudvikling som de konkrete aktiviteter. Hun må selv trives med at lege, være kreativ og anvende æstetisk formsprog, og hun må turde give af sig selv. Igangsætteren skal med andre ord kunne gå *foran* børnene som inspirator, *ved siden af* som samspilspartner og *bagved* som støtte. Samtidig skal hun, som dramaigangsætteren Keith Johnstone beskriver det, kunne veksle mellem forskellige statusniveauer, fra omsorgsfuld højstatus i de rammesættende faser til lyttende lavstatus i de faser, hvor deltagerens fantasi og kreativitet skal udfordres.

Ines 8 år:

Det er vigtigt, at de voksne giver én lov til at bruge sin fantasi rigtig meget. Og måske tegne den sammen med andre, når man kan være sammen om det og prøve at hjælpe hinanden.”

En sidste vigtig evne for igangsætteren er, at hun i kraft af sine didaktiske og æstetiske kompetencer skal kunne give børnene relevante impulser til deres skabende aktiviteter. En sådan impuls kan være en sang, en dans, en god historie eller som i mit eksempel igangsætterens spil med en håndduke. Det centrale er ikke den enkelte udtryksform, men at impulsen har en æstetisk kvalitet, der gør, at den kan inspirere børnene formsprogligt, tematisk og følelsesmæssigt og hermed virke som et afsæt for børnenes egen skabende virksomhed.

Afslutningsvis vil jeg nævne, at det kan rumme mange pædagogiske og didaktiske fordele at anvende en rammesættende og rituel struktur i sit arbejde. Det kan f.eks. være en særlig indretning af lokalet, en bestemt opvarmningsleg eller en bestemt rækkefølge af aktiviteterne. Alt dette markerer, at deltagerne indenfor denne ramme for en stund befinder sig i et andet 'rum', dvs. i legen og det skabendes univers, hvor der gælder særlige regler og arbejdes med særlige metoder. Nedenstående modeller et eksempel på en sådan struktur.

7-trins-modellen (Austring & Sørensen, 2006) – her vist med en pædagog i et dramaforløb i en 3. klasse

1. Inspiration / impuls	Igangsætteren tager afsæt i et tema, som børnene i forvejen er optagede af, her eventyr, magi og fantasy. Hun læser eventyr med klassen og diskuterer eventyr som genre. Hun skal i denne fase have en didaktisk kompetence, der sætter hende i stand til lede en aktivitet og udvælge et relevant emne med afsæt i børnenes udviklingsniveau og interesser. Derudover kræves danskfaglig kompetence indenfor eventyr, fortælling og dialogisk læsning.
2. Optakt	Børnene laver en rituel opvarmningsleg, som gentages, hver gang de laver drama. Målet er at stemme sindet til den æstetiske aktivitet. Herefter præsenterer igangsætteren dagens tema med brug af sin hånddukke, som hun anvender i et improviseret, dialogisk samspil med børnene. Hun bruger her såvel almen didaktisk som æstetisk kompetence som igangsætter, improvisator, dukkespiller og fortæller.
3. Eksperiment	Igennem improvisationer og øvelser med forskellige rollefigurer fra eventyrets verden skaber børnene en række små spil, både hele holdet sammen og i mindre grupper. Målet er, at børnene udvikler deres eget eventyr og fordyber sig i arbejdet med de enkelte rollefigurer. Igangsætteren er rammesætter, inspirator, medspiller, idéudvikler og instruktør.
4. Udveksling	Midtvejs i processen fremlægges de foreløbige formudtryk internt på holdet, således at alle føler sig set. Man ser hinandens udtryk, får konstruktiv feedback og del i den fælles sum af viden og kunnen. Her er igangsætteren kulturel rollemodel og rammesætter, idet hun skaber en atmosfære af tryghed og tillid, hvor kritik er konstruktiv og fremadrettet, og hvor deltagerne inspireres til det fortsatte arbejde.
5. Fordybelse	I den sidste fase samles de enkelte mindre improvisationer til en fælles historie, der skridt for skridt finder sin endelige form. Forløbet indøves, så det bliver klar til at kunne vises for et publikum. Igangsætteren tjener som koordinator, inspirator, idéudvikler og instruktør.
6. Præsentation	Forestillingen vises for publikum, f.eks. en parallelklasse. Her har igangsætteren en væsentlig rolle som spillende fortæller, der kan støtte de deltagende børn undervejs i forestillingen samt sikre den nødvendige formidling til publikum. Herudover er hun rammesætter for forestillingen, idet hendes måde at inddrage publikum på både før, under og efter kan understøtte et positivt og anerkendende fællesskab, publikum og spillere imellem. Igangsætteren skal være rammesætter, fortæller og pædagog.
7. Evaluering	Processen rundes af med en bearbejdning af de følelser, oplevelser og erfaringer, børnene har fået undervejs. Dette sker dels som en metakognitiv italesættelse, dels som en æstetisk ommediering, hvor børnene tegner deres egne figurer i stykket. Igangsætterens rolle er her at være rammesætter og igangsætter af æstetiske evalueringsformer, en både almen didaktisk og æstetisk kompetence.

Som det fremgår af modellen, varierer igangsætterens rolle i de enkelte faser:

I de indledende faser skal hun primært være i stand til at strukturere et forløb, udvælge et relevant tema og smitte med engagement. Dette kan kaldes almen didaktiske og pædagogiske kompetencer.

Når arbejdet med det æstetiske formsprog iværksættes, kræves imidlertid yderligere en æstetisk og formsproglig kompetence, som gør, at igangsætteren kan lege med og kvalificere deltagernes egne æstetiske udtryksformer.

En kompetent igangsætter af æstetisk virksomhed skal samlet set kunne agere i et krydsfelt mellem almen didaktik og fag-faglig æstetisk ekspertise, mellem i det ene øjeblik som samspilspartner at være udforskende og legende, og i det næste at træde i karakter som formsprogligt kompetent rollemodel og rammesætter.

! Musikalske Grundkurser (MGK) og Billedkunstneriske Grundkurser (BGK)

Ud over rammebevillingen på finansloven til musikskolerne kan Statens Kunstråd yde tilskud til musikalske grundkurser (MGK), en overbygning på enkelte musikskoler rundt omkring i landet for særligt talentfulde unge. Kurset er altid fuldt statsligt finansieret. I perioden 2006-08 havde Statens Kunstråd en særlig bevilling til forsøg med kulturskoler, Billedkunstneriske Grundkurser (BGK) mv. Ordningen blev evalueret særdeles positivt, men efter puljens ophør var der ikke politisk vilje til at videreføre et statsligt tilskud til kulturskolerne. Ud over MGK og BGK findes der en række andre GK'er rundt omkring i landet inden for teater, litteratur, dans m.v. Nogle af disse er knyttet til musikskoler, andre er selvstændige institutioner eller knyttet til andre typer af institutioner, f.eks. museer.

[Læs mere her](#)

Gademaleri i Ebeltoft, foto Karen Marie Demuth

Flemming Olsen

Kommunerne skal give skolen bedre muligheder for kunstneriske aktiviteter

Interview

Flemming Olsen, Formand for Børne- og Kulturchefforeringen, børne- og kulturdirektør i Herlev, tidligere folkeskolelærer og skolekonsulent.

Hvorfor er det vigtigt, at børn og unge får mulighed for at opleve kunst og kultur i skolen?

- Der er mange gode grunde til at tænke kunsten og kulturen ind i skolen.

Dels har kunsten og kulturen sin egen værdi, dels kan den være løftestang på en række andre områder. Begge kvaliteter har betydning i forhold til sko-

len, for i skolen dannes der, og kunsten er med til at danne os og skabe forståelse for den verden, vi lever i - fx gennem oplevelser med musik, billedkunst og teater.

Efter skolen skal eleven jo også ud i et samfund, der efterspørger kreative kompetencer som at kunne tænke anderledes og nyt. Elevernes møde med kunsten og kulturen i skolen er derfor med til at skabe grundlag for, at eleverne mestrer væsentlige kreative kompetence på det arbejdsmarked, de møder i deres senere voksenliv.

Af den grund er det vigtigt, at børn møder udfordringer på det kunstneriske og kulturelle felt i skolen.

Rent instrumentalt ved vi desuden, at børn lærer på forskellige måder. Vi skylder de børn, der udvikler sig mest gennem kunstneriske stimuli, at de får mulighed for det. På samme måde som de børn, der udvikler sig bedst gennem fx læsning, får de boglige stimuli, de har behov for. Ligesom de musiske krea-

tive fag kan spille ind som en måde at udtrykke sig på i forbindelse med projektopgaven.

Hvordan kan skoler og dagtilbud blive bedre til at understøtte de kreative og æstetiske elementer i hverdagen?

- I nogle skoler er der desværre en tendens til at prioritere de musiske kreative fag i for lille udstrækning. Derfor skal vi tænke i, hvordan vi - sammen med andre elementer i skolen - kan opprioritere dem fremadrettet. Fx i forbindelse med de aktuelle drøftelser om helhedsskolen, hvor børnene opholder sig i skolen i længere tid, og hvor man både fokuserer på den faglige indlæring i boglige fag som dansk og matematik, på anvendelsesorientering, på krop og bevægelse og på de musiske kreative fag.

I min egen kommune har vi nu i nogle år arbejdet med at ændre fagene håndarbejde og sløjd til design og håndværksfag: Vi har givet dem et bredere indhold, flere timer og en udstrækning, så eleverne også kan tage dem som valgfag på de ældste klassetrin. Jeg så også meget gerne, at de blev prøvefag på linje med andre fag, for det er med til at styrke deres betydning i elevernes øjne, hvis de skal til eksamen i dem.

Overordnet mener jeg, at skolen er nødt til at tænke i, at billedkunst, musik, håndarbejde og sløjd er fag, der skal læres, fordi man ved at lære eleverne fagenes teknikker kan give dem værktøj og håndværk, de kan udtrykke sig gennem i alle fag over en bred kam. Derudover skal vi også tænke i, hvordan de mu-

siske kreative fag kan indgå i tværfaglige sammenhænge, og hvordan de kan få en betydning i forhold til elevernes videre liv: Danmark har gode chancer for at markere sig internationalt på fx designområdet i fremtiden. Vil vi være i stand til at gribe den mulighed om en generation eller to, er det folkeskolens opgave at være med til at bane vej for det.

Derfor er vi nødt til ikke bare at sikre alle lærere de nødvendige kompetencer, men også at lade lærerne møde kunstnerne og at få kunstnerne ind i skolen i et samarbejde med lærerne om kreative undervisningsforløb, der ikke fungerer som frikvarter fra hverdagen, men som giver børnene nye kompetencer på nye områder: Lærerne kender mål og metodik i undervisningen, mens kunstnerne kender essensen i kunsten og kulturen. For børnene er det desuden en fordel at møde andre professioner end lærere i undervisningsmæssige sammenhænge, fordi børnene på den måde får kunstens og kulturens essens ind på livet.

I vores kommune har vi også udviklet Den Kreative Rygsæk, hvor eleverne en hel uge om året arbejder med en bestemt kunstart:

I 2. klasse er de på billedskole og arbejder med en billedkunstner, i 3. klasse spiller og komponerer de musik sammen med en musiker på musikskolen, i 4. klasse danser de og laver danseforestilling, i 6. møder de en forfatter på biblioteket og skriver noveller og digte osv.

I dagtilbuddene har vi også tænkt det musiske kreative med i en kunstnerisk læreplan, hvor vi fx lader billedkunstnere lave forløb med børnehavebørn.

Hvordan kan vi overordnet styrke lærernes kompetencer i at bruge kunst og kultur og kreative læringsprocesser i alle fag?

- Det er vigtigt, at vi på seminarierne styrker både lærere og pædagogers kompetencer til at udvikle forløb. Fx ved at vi tænker det ind i uddannelsen, så de studerende i forbindelse med deres praktik prøver at arbejde med forløb, hvor kunst og kultur kombineres med pædagogisk planlægningsarbejde.

Vi skal også være opmærksomme på, at vi herhjemme har et efterslæb i øjeblikket, fordi vi ikke har nok lærere, som er uddannet i de praktiske/musiske fag - vi skal uddanne og efteruddanne flere.

Derudover har det stor betydning, at vi skaber rammer for, at lærere og pæagoger kan danne partnerskaber med kunstnere om undervisnings- og aktivitetsforløb.

Er skolelederne klædt tilstrækkeligt på til opgaven?

- Skolelederne skal jo rammesætte og skabe mulighed for, at der er tid til at lave et forløb med en kunstner i skolen. Generelt er det min oplevelse, at skolelederne er interesserede i det, men skolelederne er udsat for mange modsatrettede krav i de her år, blandt andet på grund af Pisa-undersøgelsen: De skal både leve op til boglige, sociale og kreative krav.

Derfor er det vigtigt, at kommunerne skaber strukturer, der støtter dem. I min kommune har vi fx implementeret et forløb, der sikrer, at man helt auto-

Syddjurs Billedskole, foto Karen Marie Demuth

Voksenunder- visning på Ishøj Kulturskole

I samarbejde med Ishøj Kulturskole arrangerer Ishøj Musikforening voksenundervisning i musik og i billedkunst. I musik udbydes undervisning i alle instrumentalfag, sang og kor, mellemøstlige instrumenter og sang samt særligt MGK- og konservatorieforberevende program efter aftale. Herudover undervises der i: billedkunst for voksne; kor for voksne; moderne musikproduktion samt skuespilteknik & performance.

[Læs mere her](#)

matisk tænker den dimension med, ved at vi støtter skolelederne, så det er så nemt som muligt at gå til via kommunen, Børnekulturens Netværk og andre centrale aktører. Børnekulturkonsulenten og skolekonsulenten har været sat på, og nu er det næsten i daglig drift.

Hvad er kommunens rolle - hvordan kan I børne- og kulturchefer bidrage til, at lærere og pædagoger udvikler kompetencer i samarbejde med kulturinstitutionerne?

- Vores opgave er at sikre, at der er en tæt dialog mellem de forskellige områder, så vi bruger hinandens institutioner. Vi har en tendens til at lukke os om os selv, men det er spændende og berigende at arbejde sammen på tværs.

Hvordan kan Børne og Kulturchefforeningen understøtte, at alle børn møder kunst og kultur?

- Vi har jo ansvaret for alle børn, også børn i udsatte positioner: Kulturen taler sig ind til dem, der i forvejen er velstillede, og der er samtidig en tendens til, at kulturmidlerne kanaliseres hen til dem, der har det bedst.

! Pædagog- og lærerkurser på Arken

ARKEN tilbyder undervisningsforløb, digitale og praktiske workshops i samlingen, særudstillinger og arkitektur. Målgruppen er børnehaver, grundskoler, ungdomsuddannelser og seminarier. Forløbene tager afsæt i det konkrete møde mellem elever, værk og underviser. Dialog og øvelser foran værkerne stimulerer elevernes oplevelser, så de kan arbejde med forskellige betydningsdannelser i mødet med kunsten. Hen over året afholder ARKEN workshops for lærere og pædagoger. Her afprøves og diskuteres konkrete tilgange til udstillingerne.

[Læs mere her](#)

Vores udfordring er derfor at sikre, at der også er kulturtilbud på døgninstitutionerne, hos børn i familier med få ressourcer osv. - de kan faktisk have et særligt behov for det og få et tilsvarende særligt stort udbytte af det.

Det kan vi gøre ved at lægge op til, at vores kulturinstitutioner som en del af deres tilbud sørger for at være der, hvor de udsatte børn er, så institutionerne også bringer kunsten ud til dem. Fx ved at kunstnere stiller sig til rådighed og laver vedkommende aktiviteter med børnene som rap og dans.

Min tese er, at vi kan løse en del af den børnesociale udfordring i Danmark ved at tænke kunsten mere aktivt ind: Jeg tror på, at hvert barn har en iboende lyst til at skabe, og i det enkelte møde med kunsten stimuleres behovet for at skabe noget. Fx de drenge fra et af vores sociale boligområder, der har fået mulighed for at udsmykke en tunnel. De er både med til at præge deres lokalområdes historie, og de får en identitet ved at træde kunstnerisk i karakter, som har betydning for hele boligområdets identitet.

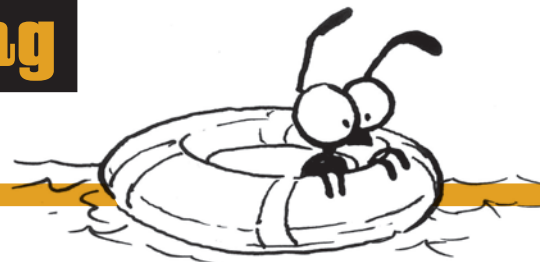
Hvilken betydning har kulturregionerne for børns møde med kunst og kultur?

- Som jeg ser og oplever det i kulturregionen KulturMetropolØresund, betyder det, at 2 plus 2 bliver 5 og 6. Fordi vi kan lave tilbud, vi ellers ikke ville kunne tilbyde - fx at give børn mulighed for at lave film i forbindelse med børnefilmfestivalen Buster. Det er et initiativ, som kulturregionen KulturMetropolØresund har udviklet, og som vi gensidigt har gavn af: Jo flere man er, desto stærkere bliver man, både i forhold til ressourcer, kræfter og den selvforstærkende effekt, det kan have.

Learning Museum

Samarbejde mellem museer og læreruddannelser skaber motivation og læring

Af Tine Seligmann

 Tine Seligmann, museumsinspektør og projektleder ved Museet for Samtidskunst, har i 16 år arbejdet med formidling og undervisning til børn, unge og voksne. Redaktør og forfatter til en lang række undervisningsmaterialer og artikler, der tager udgangspunkt i pædagogiske og metodiske tilgange til oplevelsen af samtidskunst. Projektleder på Learning Museum 2011-2013.

"Man lærer noget, når man gør noget. Man lærer noget, når der er mening i det, man laver. Man lærer noget, når der er brug for det projekt, man har gang i. Det er den grundlæggende og simple læringsteori bag det landsdækkende projekt Learning Museum. I dette projekt forsøger museer landet over at inddrage elever i museernes formidling på en måde, så læringen og museumsbesøg bliver andet og mere end rundvisninger og kig på sten- og flinteøkser i glasmontre."

Citatet kommer fra Bodil, der er underviser på Aalborg Læreruddannelse. Hun har haft sit danskhold med på Aalborg Historiske Museum, hvor hun i samarbejde med museets formidlingsinspektør har tilrettelagt et undervisningsforløb, der tager udgangspunkt i museets samlinger. Opgaven var, at de studerende skulle producere et undervisnings-

site til 3. klasse. En opgave, der kombinerer faglig indsigt i museet samlinger, hjemmesidefremstilling og ikke mindst viden om børns sproglige udvikling i forhold til forståelsen af fakta og fiktion. I dette samarbejde er der produceret en række sjove, legende og kreative hjemmesider, som formidler museet samlinger på tredjeklasseniveau.

Kirsten, museumsunderviser på Trapholt, Museum for Kunst og Design, fortæller:

"Matematikholdet fra Jelling er godt i gang med at udarbejde læremidler til Trapholt. Det er virkelig spændende! Og nogle af de ting, de finder på, er så indlysende og gode og relevante, at jeg er helt forundret over, hvorfor vi ikke har fundet på det selv noget før. Men man skal jo lære hele livet."

Her har et hold andetårsstuderende fra Jelling Læreruddannelse været på besøg for at eksperimentere med, hvordan man kan aktivere og bruge museet som rum for matematikundervisning. Det var en lærerig oplevelse for de studerende, fordi de fik mulighed for at føre teori ud i praksis.

"Jeg er blevet bedre til at praktisere et teoretisk synspunkt om, at "matematikken findes i alt". Når vi læser bøgerne, tror vi på synspunktet, men det er faktisk et stort arbejde at implementere dette synspunkt i praksis."

Mie, deres underviser, glæder sig over, at hun her får mulighed for at vise de studerende, hvordan man arbejder med læremidler, der er forankret i verden uden for klasseværelset. Resultatet af forløbet er tre færdige undervisningsforløb, der kombinerer matematiske begreber med oplevelsen af museets rum og samlinger, som Trapholt nu kan tilbyde de lokaler skoler i området.

Lonnie, lærerstuderende fra Odense, har lige afleveret sin bacheloropgave "Det kreative skub til dannelse og innovation". Hun har været i praktik på Fyns Kunstmuseum og blev inspireret til at skrive sin bacheloropgave med udgangspunkt i de erfaringer, hun havde fået, når hun mødte klasserne på museet. I opgaven tager hun udgangspunkt i et nyt undervisningsmateriale til 2.-5. klassetrin, hun har produceret til museet. Et materiale, der sætter fokus på dialog og flerstemmighed, for at styrke elevernes æstetiske oplevelse af kunsten. I forløbet er Lonnie også blevet meget bevidst om lærerens rolle på museet. For når læreren vælger at lægge sin undervisning uden for skolen, er det vigtigt, at hun bevarer sin rolle som lærer. Uden for klasselokalet, i forhold til eleverne og i forhold til hele undervisningsprocessen før, under og efter besøget på museet. Dette kræver samarbejde, og at museerne producerer nogle lærervejledninger, som læreren kan støtte sig til, når besøget på museet skal tilrettelægges.

De studerende synes således, det er "fedt" ikke bare at besøge et museum, men virkelig bruge det, når de er derude. De er glade for at blive udfordret med opgaver, at få et ansvar og blive mødt som sarringspartnere. Når man kan se, at det, man producerer, kan bruges til noget, giver det motivation og medejerskab. Det er et spændende og gensidigt positivt samarbejde, der viser, at museer og læreruddannelser har meget at byde hinanden. Museet bliver inspireret og får sat sin praksis under lup og til diskussion samt støvet didaktikken af. De studerende udfordres på områder, hvor der ikke altid er tid til fordybelse på læreruddannelsen. Samarbejdet viser, at der i museernes rum opstår kreative ideer, som føres innovativt ud i undervisningsforløb, og materialer, der kommer danske skoleelever til gode.

Foto: Mie Bjerrisgaard Frydensbjerg, Børnekulturhuset i Aarhus

Learning Museum

Learning Museum 2011-2013 er et landsdækkende udviklings- og samarbejdsprojekt mellem en række kultur- og naturhistoriske museer, kunstmuseer og læreruddannelser. Projektet tager afsæt i, at museet både er et fag-fagligt læringsrum og et rum for udforskning af læreprocesser, metoder og læringsstile. På museet får man den autentiske oplevelse, og her møder du eksperter inden for de forskellige fagområder. Samarbejder mellem lærerstuderende og museumsundervisere styrker museernes kontakt til grundskolen og udvikler innovative samarbejdsrelationer. Samarbejdet med museer kan tilrettelægges i linjefagsundervisningen og de pædagogiske fag (pædagogik, psykologi og almen didaktik), i praktikforløb og i forhold til planlægning og empiriindsamling til professionsbachelorprojektet.

[Læs mere her](#)

Litteratur

Intro

Catterall James S. (2009) Doing Well and Doing Good by Doing Art: A 12-year Longitudinal Study of Arts Education – Effects on the Achievements and Values of Young Adults. CA: I-Group Books, Los Angeles.

Merete Sørensen

Austring, B., & Sørensen, M. (2006). Æstetik og Læring. Hans Reitzels Forlag.

Hansen, M. (2012). Engagerede lærere giver engagerede børn. www.lyren.dk / artikler nr. 41, s. 2.

Johnstone, K. (2009). Improvisation og teater. Hans Reitzels Forlag.

Knoop, H. H. (27.01.2013). Leg. <http://www.blivklog.dk/Teori/Livsglaede-lykke-og-trivsel/Flow.aspxBliv klog - Webb., s. 1>

Sørensen, M. (14.08.2011). Leg er da også Læring – En analyse, Politiken.

Sørensen, M. (2011). Leg og inklusion i Børnehaven, BUPL.

Vygotskij, L. S. (2004). Om læring som udviklingsvilkår.

Vygotsky, L. S. (1995). Fantasi og kreativitet i Banndommen, Daidalos.

Bennyé D. Austring

Bamford, Anne (2006): The Wow Factor. Global research compendium on the impact of the arts in education. Waxmann.

Birnbaum, Daniel (2010) (refereret i artiklen) Billedkunst som uddannelses- og dannelsesfag. Billedpædagogisk Tidsskrift nr. 2 2010.

http://www.danmarksbilledkunstlaerere.dk/Tidsskrift/2010/Billedkunst_som.pdf

Catterall, James S (2009) Doing well and doing good by doing art. Imagination Group Books, Los Angeles.

Chemi, Tatiane (interview): Kunst gør det let at lære Grammatik. Videnskab.dk 11.9.12. <http://videnskab.dk/kultur-samfund/kunst-gor-det-let-laere-grammatik>

Comenius Multilateral Project (2010) Making a World of Difference. A DICE resource for practitioners on educational theatre and drama.

DICE Consortium. <http://www.dramanetwork.eu/file/Education%20Resource%20long.pdf>

Dumontheil, Iroise and Klingberg, Torkel (2011) Brain Activity during a Visuospatial Working Memory Task Predicts Arithmetical Performance

2 Years Later. Cerebral Cortex Advance Access published July 18, 2011. http://www.klingberglab.se/pub/DumontheilKlingberg_2011.pdf

Flensborg, Ingelise (2010) (refereret i artiklen) Billedkunst som uddannelses- og dannelsesfag. Billedpædagogisk Tidsskrift nr. 2 2010.

Fredens, Kjeld (2012) Musik er den faglige udviklings fundament. Interview til Folkeskolen.dk 13.6.12.

<http://www.folkeskolen.dk/513649/hjerneforsker-musik-er-den-faglige-udviklings-fundament>

Heckman James J. (2006) Catch 'em Young: Investing in Disadvantaged Young Children is Both Fair and Efficient. Wall Street Journal, January 10, A14.

http://jenni.uchicago.edu/papers/WSJ_Heckman_01102006_Catch_Em_Young.pdf

Heckman, James J. (YouTube-video)- Childcare is a Social and Economic Issue: <http://www.youtube.com/watch?feature=endscreen&v=s02oFY7tZA&NR=1>

Illeris, Helene, Udviklingsprojekt om samtidskunst. DPU, Aarhus Universitet. http://www1.search-results.com/web?l=dis&q=Helene+Illeris%3A+Udviklingsprojekt+om+samtidskunst&o=APN10653&apn_dtid=^IME001^YY^DK&shad=s_0041&apn_uid=5152715353264198&gct=ds&apn_ptnrs=AGE&lang=da&atb=sy sid%3D1%3Aappid%3D804%3Auid%3Df0721b187f57d441%3Auc%3D1357831080%3Asrc%3Dieb%3Ao%3DAPN10653

Jensen, Jens-Ole (2011) Rapport for aktionsforskningsprojektet Dans i skolen – Dansens æstetisk-demokratiske dannelsepotentiale. Aarhus Kommune og Børn og Unge 2011. http://www.boernekultur.dk/fileadmin/user_upload/billeder_og_pdf/Inspiration/Kunst_og_kultur/Teater_og_dans/Dans/Dans_i_skolen_Rapport__2_.pdf

Sekretariatet for Task Force om Fremtidens Dagtilbud, Ministeriet for Børn og Undervisning, Kontor for Børn og Folkeskole, Dagtilbudsenheden (2012) Fremtidens dagtilbud. 1 - Pejlemærker fra Task Force for fremtidens dagtilbud.

Tanggaard, Lene; Birk, Rasmus & Ernø, Steffen (2012) Daginstitutioners betydning for udvikling af børns kreativitet - et forskningsreview. Aalborg Universitet.

Winner, Ellen & Cooper, Monica (2000) Mute Those Claims: No Evidence (yet) for a Casual Link between Arts Study and Academic Achievement. The Journal of Aesthetic Education 34, 2000. <http://www.jstor.org/discover/10.2307/3333637?uid=3737880&uid=2&uid=4&id=21101936560557>

Alberte 15 år:

Det kræver noget at være en god billedkunstlærer - jo mere kreativ læreren er, jo bedre er det for eleverne."

Foto: Middelfart Museum

Børn Kunst Kultur
– i en hverdag der dur

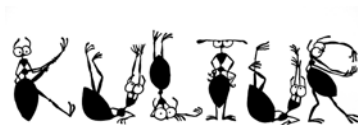
Udgivet af:
Kulturstyrelsen
H.C. Andersens Boulevard 2
1553 København V
tlf.: 33 73 33 73
post@kulturstyrelsen.dk
www.kulturstyrelsen.dk

Redaktion:
Konsulent Merete Dael
Konsulent Anne-Kristine Mortensen
Journalist Monica C. Madsen

Alle interviews er foretaget af journalist Monica C. Madsen

Grafisk tilrettelæggelse og produktion:
Adman Kommunikation Aps

Forsidefoto:
Henning Hjorth

Illustrationer:
Carl Quist Møller

Børnecitater:
Børn fra Billedskolen i Tvillingehallen.

Copyright:
Kulturstyrelsen,
København juni 2013
Der kan frit citeres fra Børn Kunst Kultur
med tydelig kildeangivelse

ISBN-nr.
Elektronisk udgave:
978-87-92681-37-9